

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, менеджменту та
комерційної діяльності

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Управління ризиками в комерційній діяльності
Викладач 	Олексій ЗАЯРНЮК, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності
Контактний тел.	+38(099)40-53-099
E-mail:	oleksiizaiarniuk@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120 Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій meet.google.com, через електронну пошту, Viber за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні

1. Мета і завдання дисципліни

Метою дисципліни «Управління ризиками в комерційній діяльності» є формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань та компетентностей щодо уникнення ризиків та управління системою ризиків в комерційній діяльності.

Завдання дисципліни «Управління ризиками в комерційній діяльності» спрямовані на формування у здобувачів знань, умінь та навичок щодо:

- природи економічного ризику;
- основних причин виникнення економічного ризику в комерційній діяльності;
- інструментів кількісного та якісного аналізу ризиків в комерційній діяльності;
- методів вимірювання економічного ризику;
- шляхів зниження ризиків в комерційній діяльності;
- методів управління цифровими ризиками в комерційній діяльності.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- сутність економічного ризику, його роль у розвитку підприємницької та торговельної діяльності;
- класифікацію економічних, фінансових, банківських, кредитних, валютних, інвестиційних, інноваційних та цифрових ризиків;
- концепцію ризикостійкості підприємства та чинники, що визначають її рівень;
- сучасні методи якісного та кількісного аналізу ризиків у комерційній діяльності;
- методи вимірювання економічного ризику (економіко-статистичні, розрахунково-аналітичні, моделювання, теорія ймовірностей, теорія ігор тощо);
- принципи та інструменти ризик-менеджменту як системи управління ризиками;
- підходи до прогнозування, оцінки та страхування ризиків у фінансовій, кредитній та валютній сферах;
- методологію оцінки інвестиційних і інноваційних ризиків;
- специфіку управління цифровими ризиками в умовах цифровізації бізнесу

вміти:

- ідентифікувати та класифікувати ризики комерційної діяльності;
- застосовувати кількісні та якісні методи аналізу для оцінки рівня ризиків;
- визначати допустимий рівень ризику та співвідносити його з очікуваним доходом підприємства;
- здійснювати прогнозування фінансових, кредитних, валютних та інвестиційних ризиків;
- обґрунтовувати вибір методів зниження та мінімізації ризиків;
- розробляти та впроваджувати заходи ризик-менеджменту в діяльності підприємств;
- застосовувати інструменти страхування та хеджування ризиків у практичних ситуаціях;

- використовувати цифрові технології та аналітичні інструменти для моніторингу та управління ризиками;
- оцінювати ефективність реалізованих рішень у сфері ризик-менеджменту.

набути соціальних навичок(soft-skills):

- презентувати результати аналізу ризиків та запропоновані управлінські рішення;
- здійснювати ефективну комунікацію з колегами та зацікавленими сторонами у процесі прийняття рішень в умовах ризику;
- проявляти адаптивність і стійкість до стресових ситуацій, що виникають у бізнес-середовищі;
- демонструвати лідерські якості при організації роботи команди з розробки антикризових заходів;
- розвивати критичне та системне мислення під час аналізу ризиків і прийняття рішень;
- генерувати креативні та інноваційні підходи до зниження ризиків;
- формувати навички колективної роботи й ухвалення узгоджених управлінських рішень у ситуаціях невизначеності.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотукаїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркоких навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управління економічними ризиками.

Тема 1. Предмет, особливості та об'єктивна необхідність застосування теорії економічного ризику.

Природа економічного ризику. Історія виникнення теорії економічного ризику. Мета, предмет, завдання курсу. Психологічні аспекти прийняття рішень в ситуаціях ризику.

Тема 2. Ризикостійкість підприємства як передумова його розвитку.

Ризик та ризикостійкість як економічні категорії. Основні причини виникнення економічного ризику. Класифікація ризиків. Чинники впливу на ступінь ризикостійкості.

Тема 3. Система фінансових ризиків, їх зміст та причини виникнення.

Сутність фінансових ризиків, їх структура. Фінансові ризики, що

пов'язані з купівельною спроможністю грошей. Ризики, пов'язані з вкладенням капіталу. Застосування системного підходу в управлінні фінансовими ризиками в комерційній діяльності.

Тема 4. Якісний та кількісний аналіз фінансового ризику.

Завдання якісного аналізу фінансових ризиків в комерційній діяльності, його роль. Кількісний аналіз ризиків: сутність, завдання, основні методи. Поняття про виправданий ризик. Вимоги до виміру ступеня допустимого ризику. Співвідношення ризику та доходу.

Тема 5. Методи вимірювання економічного ризику в комерційній діяльності.

Методи вимірювання економічного ризику, їх класифікація. Теорія ймовірностей як об'єктивний метод оцінки ступеню економічного ризику. Економіко-статистичні методи оцінки рівня ризику. Розрахунково-аналітичні методи оцінки ступеню ризику. Аналогові методи оцінки рівня економічного ризику. Метод теорії ігор та математичного моделювання. Суб'єктивні методи оцінки рівня економічного ризику. Приклади господарських ситуацій для оцінки фінансових ризиків в комерційній діяльності.

Тема 6. Ризик-менеджмент як система управління ризиками в комерційній діяльності.

Сутність ризик-менеджменту. Функції ризик-менеджменту. Принципи управління ризиком. Організація ризик-менеджменту. Правила ризик-менеджменту та їх застосування на практиці.

Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти управління ризиками в комерційній діяльності.

Тема 7. Шляхи зниження ризиків в комерційній діяльності.

Адаптивна концепція ризик-менеджменту. Основні шляхи зниження фінансового ризику, їх класифікація. Організаційні методи управління ризиком. Економічні методи управління ризиком. Принципи вибору методів захисту від ризику.

Тема 8. Банківські ризики, методи їх вимірювання та способи зниження.

Місце банківського ризику в системі економічних ризиків. Класифікація банківських ризиків. Ризик країни як особливий вид банківського ризику. Методи управління банківськими ризиками.

Тема 9. Кредитні ризики, методи їх вимірювання. Способи захисту від кредитного ризику в комерційній діяльності.

Сутність кредитного ризику. Причини виникнення кредитного ризику. Ризик кредитування країни. Його зміст, критерії оцінки. Методи зниження кредитного ризику на мікрорівні.

Тема 10. Валютні ризики, їх прогнозування та оцінка. Страхування валютних ризиків в комерційній діяльності.

Валютний ризик, його різновиди. Валютна позиція, її види, зв'язок із ризиком. Прогнозування динаміки валютних курсів. Методи страхування валютних ризиків. Приклади господарських ситуацій з урахуванням валютного

ризик.

Тема 11. Вимірювання економічного ризику в комерційній діяльності при інвестуванні капіталу.

Характеристика інвестиційного ризику. Методи оцінки інвестиційних проєктів. Моделі прогнозування ризику банкрутства підприємства. Венчурне інвестування, його особливості.

Тема 12. Оцінка ризиків реалізації інноваційного проєкту.

Сутність інноваційних ризиків, передумови їх виникнення. Ризик інноваційного проєкту. Основні етапи оцінки ризиків інноваційних проєктів. Якісна оцінка інноваційних ризиків.

Тема 13. Цифрові ризики в комерційній діяльності.

Види цифрових ризиків. Управління цифровими ризиками в менеджменті підприємства. Основні етапи ризик-менеджменту цифрових ризиків. Методи управління цифровими ризиками.

5. Система оцінювання та вимоги

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимум 100 балів, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів. По поточному контролю здобувач може набрати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань, вирішення практичних задач та кейсів. Більш детальний розподіл балів відображено в курсі на платформі Moodle

Критерії оцінки заліку:

- «зараховано» – здобувач вищої освіти має стійкі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями.

- «не зараховано» – здобувач вищої освіти має значні пропуски в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Рекомендована література

Базова література

1. Азаренкова Г.М. Аналіз моделювання і управління ризиком (в схемах та прикладах): навч. посіб. / Г. М. Азаренкова. - Львів: Новий Світ-2000", 2023. - 240 с.
2. Гончар Г.П. Ризик-менеджмент як інструмент антикризового управління діяльністю підприємств. Ефективна економіка. 2023. №7. URL: DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.7.24>.
3. Гриценко Л.Л., Кожушко І.О., Чепурко В.О., Перепеліцин Г.Б. Ризик-орієнтоване управління в системі економічної безпеки корпоративного підприємства. Бізнес Інформ. 2023. № 8. С. 281-288.
4. Долінський Л.Б. Фінансовий ризик-менеджмент : навчально-методичний посібник / Леонід Долінський ; Національний університет "Києво-Могилянська академія". - Київ : НаУКМА, 2022. - 130 с.
5. Іванова Н.В., Кононенко С.О. Ризики економічної безпеки в контексті глобальної діджиталізації аутсорсингу. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 6. С. 168-174.
6. Македон В.В., Байлова О.О. Оцінка витратних складових та інвестиційних ризиків підприємств реального сектора економіки. Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2023. №1. С. 68-76.
7. Моташко Т.П., Мартинюк В. М. Теоретико-методичні основи фінансового ризик-менеджменту стратегічного підприємства. Науковий вісник Льотної академії. Серія : Економіка, менеджмент та право. 2022. Вип. 6. С. 52-63.
8. Науменко В.Д. Поняття невизначеності та відображення ризику у практиці формування державних цільових програм соціально-економічного розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 7. С. 135-140.
9. Нужна О., Тлущкевич Н., Писаренко Т. Оцінка економічних ризиків на підприємствах України: управлінський аспект. Економічний форум. 2023. № 1. С. 87-93.
10. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент» /З.Д. Калініченко. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.
11. Сулим М.В. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. / М.В. Сулим, О.С. Пенцак, З.Г. Можировська. - Львів: Новий Світ – 2000, 2023. - 247 с.
12. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навч. посіб./ Н. В. Тарасенко. - 3-тє вид., перероб. - Львів: Новий Світ – 2000, 2023. - 344 с.
13. Черняк О.Л., Чакалов Р.К., Зачосова Н.В. Засади використання ризик-

менеджменту у системі управління фінансово-економічною безпекою в умовах економіки воєнного часу. Підприємництво та інновації. 2023. Вип. 27. С. 73-78

Допоміжна література

14.Баула О.В., Лютак О.М. Цифрова трансформація фінансового сектору світової економіки: тенденції та ризики. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2022. Вип. 18(1). С. 111-122.

15.Каличева Н.Є. Сучасні аспекти управління ризикоутворюючими чинниками комерційної діяльності підприємств залізничного транспорту. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 43. С. 168-172.

16.Клюс Ю.І., Водяник Р.В. Економічна ризикостійкість як основа механізму управління інноваційним розвитком підприємства. Економічний вісник Донбасу. 2022. № 3. С. 74-79.

17.Колобердянко І.І., Краснощок Я.В. Розвиток світової економіки за умов зростання ризиків глобальної рецесії. Економіка, управління та адміністрування. 2023. № 1. С. 3-7.

18.Нестерова К.С., Щербата М.Ю., Гришова Р.В. Ризики розвитку циркулярної моделі економіки в умовах нестабільності світового ринку. Бізнес Інформ. 2023. № 1. С. 48-53.

19.Овсак О.П., Воркель М.В. Комерційна діяльність підприємства та управління ризиками її здійснення. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 1. С. 32-35.

20.Патицька Х.О. Ризики розвитку економіки України в умовах війни: вплив на сільськогосподарський сектор. Бізнес Інформ. 2023. № 4. С. 98-104.

21.Плотніков О. В. Фрагментація світової економіки: ризиковий аспект. Економіка України. 2023. № 7. С. 31-42.

7. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
2. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
3. Інтернет-портал для управлінців. URL: www.management.com.ua
4. Портал управління змінами. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/>
5. Сайт Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>
6. Сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>